

PARLAMENT DE CATALUNYA

Departament d'Assessorament Lingüístic

Locucions i expressions llatines

Juny del 2018

Introducció

En el llenguatge jurídic l'ús de locucions llatines és molt freqüent com a recurs de simplificació i d'estalvi en el discurs, ja que són expressions amb molt contingut semàntic i que sovint també incorporen molta jurisprudència. Això fa que, en l'àmbit parlamentari, sigui una de les qüestions que més consultes genera, tant per a textos escrits com per a intervencions orals.

Tanmateix, hem de diferenciar l'ús que es pot fer de les locucions llatines en els discursos i intervencions orals, en textos parlamentaris no normatius o en la part expositiva de les normes de l'ús que se'n pot fer en els textos normatius. En general, d'acord amb els principis de claredat i comprensibilitat, en els textos normatius és preferible emprar les formes catalanes equivalents.

Aquest recull, que dona pautes per a la llengua escrita i per a l'oral, ha estat pensat perquè sigui una guia de consulta per al personal de l'Administració parlamentària, els tècnics assessors dels grups parlamentaris, els polítics i els tècnics que els assessoren i que revisen els textos parlamentaris.

Cada entrada d'aquest recull conté la definició de la locució llatina, les formes equivalents en català i en castellà, si n'hi ha, indicacions sobre l'ús i exemples extrets de textos, intervencions i discursos de l'àmbit parlamentari.

Cal recordar que les locucions llatines, com es fa amb la resta de llengües, quan es fan servir en textos escrits en català, s'han d'escriure en cursiva i sense accents gràfics, ja que no n'hi ha en l'escriptura llatina.

Edició a càrrec de:

Jordi Parramon i **Núria Lucena**, assessors lingüístics del Departament d'Assessorament Lingüístic del Parlament de Catalunya.

Amb l'assessorament jurídic d'**Anna Casas**, lletrada, directora de Gestió Parlamentària del Parlament de Catalunya.

Primera edició, març del 2018 (revisió, juny del 2018).

Sumari

a contrariis	4	de lege ferenda	22	in memoriam	36
a fortiori	4	de lege lata	22	in mente	37
a posteriori	5	de minimis	23	in nuce.....	37
a priori	5	de visu	23	in pectore.....	38
a quo	6	do ut des	23	in perpetuum.....	38
a sensu contrario.....	6	erga omnes.....	24	in primis.....	38
a simili	7	et alii.....	24	in saecula saeculorum	39
ab initio.....	7	et sequentes, et sequentia.....	24	in scriptis	39
ab intestato	8	ex	25	in situ	39
ad absurdum.....	8	ex abrupto	25	in statu quo.....	40
ad cautelam	9	ex aequo	25	in terminis.....	40
ad extra	9	ex ante.....	26	in vitro.....	40
ad hoc.....	9	ex cathedra.....	26	in vivo	40
ad hominem	10	ex lege	26	in voce.....	41
ad honorem	10	ex nihilo	27	inter alia	41
ad interim.....	11	ex novo	27	inter partes	41
ad intra	11	ex nunc	27	inter vivos	42
ad kalendas graecas	11	ex officio.....	28	ipso facto	42
ad libitum.....	12	ex post	28	ipso iure.....	42
ad litem.....	12	ex professo	28	iuris tantum.....	43
ad litteram.....	13	ex tunc.....	29	ius cogens	43
ad nauseam	13	extra tempora	29	ius in officium	43
ad pedem litterae ...	13	facio ut des	29	ius sanguinis.....	44
ad personam.....	14	favor filii	30	ius soli	44
ad valorem	14	gratia et amore.....	30	lato sensu	44
affectio maritalis.....	14	grosso modo	30	loco citato	44
alma mater.....	15	habeas corpus	31	locus standi	45
alter ego	15	hic et nunc.....	31	manu militari	45
animus iniuriandi ...	16	honoris causa	31	mea culpa	45
ante meridiem.....	16	in absentia	32	modus operandi	46
ante nuptias.....	16	in actu.....	32	modus vivendi	46
bona fide.....	17	in aeternum	32	more uxorio.....	46
casus belli	17	in albis	32	mortis causa	47
ceteris paribus	17	in ambiguo.....	33	motu proprio	47
contra legem.....	18	in articulo mortis.....	33	mutatis mutandis	47
corpus delicti	18	in diem.....	33	ne bis in idem	48
corpus iuris.....	19	in dubio pro [reo] ...	34	nihil obstat	48
cui prodest	19	in extenso.....	34	nihil scitur	48
cuique suum	19	in extremis.....	34	non bis in idem	48
cum grano (mica) salis	20	in fine.....	35	numerus clausus	48
curriculum vitae	20	in flagranti (delicto). 35		nota bene.....	48
de auditu.....	21	in fraganti	35	onus probandi.....	49
de cuius	21	in illo tempore	36	ope legis	49
de facto.....	21	in itinere	36	opere citato	49
de iure	22	in limine (litis)	36	pacta sunt servanda	50

peccata minuta	50	pro rata	55	statu quo	59
per capita	50	quid pro quo.....	55	stricto sensu	60
per saecula saeculorum	51	rebus sic stantibus ..	56	sub conditione	60
per se	51	reductio ad absurdum	56	sub iudice.....	60
periculum in mora ..	51	reformatio in melius	56	sui generis	61
persona non grata ..	51	reformatio in peius..	56	totum revolutum	61
post facto	52	res publica	57	ultima ratio	61
post meridiem.....	52	salvo meliori [iudicio]	57	urbi et orbi	61
post mortem	52	sensu contrario.....	57	ut infra	62
post scriptum.....	53	sensu lato	57	ut supra	62
praeter legem	53	sensu stricto	57	vacatio legis	62
prima facie	53	sic.....	58	verba volant, scripta manent.....	62
primus inter pares ..	54	sine die.....	58	verbi gratia.....	63
pro forma	54	sine qua non	58	vox populi	63
pro formula.....	54	solve et repete	59		
pro memoria	55				

a contrariis

SIGNIFICAT

'pels contraris'

EQUIVALÈNCIES

CA: *invertint els termes de l'argumentació*

ES: *invertiendo los términos de la argumentación*

ÚS

Locució emprada per fer referència a l'argument que parteix de l'oposició entre dos fets per a concloure de l'un el contrari del que ja se sap de l'altre, és a dir, invertint els termes de l'argumentació.

Tot sovint el més senzill és demostrar un argument **a contrariis**.

a fortiori

SIGNIFICAT

'per l'acció [d'una raó] més forta'

EQUIVALÈNCIES

CA: *amb més raó*

ES: *con mayor razón*

ús

Locució emprada per a reforçar un raonament en deduir-ne la validesa com a conseqüència d'un raonament anterior.

No hi ha nacions superiors ni, **a fortiori**, una nació que es pugui considerar superior a una altra.

També *a fortiori ratione*.

a posteriori

SIGNIFICAT

'a partir de l'experiència, després d'ésser comprovat, basant-se en els fets observats o en les dades de l'experiència'

EQUIVALÈNCIES

CA: *posteriorment, després; posterior*

ES: *posteriormente, después, tras comprobación; posterior*

ús

S'utilitza preferentment amb valor lògic de posterioritat i a vegades amb valor temporal. Es complementa semànticament amb [a priori](#).

Un raonament **a posteriori**

Si té valor temporal, s'ha de substituir per *després* o una altra expressió equivalent.

La utilització de rebuts l'ha d'autoritzar, amb caràcter previ, l'òrgan que fa la concessió, i també la pot validar **després** el mateix òrgan, sempre que aquest consideri que l'autorització s'hauria concedit si s'hagués sol·licitat prèviament.

a priori

SIGNIFICAT

'prèviament a tota comprovació, a l'experiència'

EQUIVALÈNCIES

CA: *abans, amb antelació, prèviament, d'antuvi*

ES: *antes, con antelación, previamente, de antemano*

ús

S'utilitza amb valor lògic d'anterioritat. Se'n deriva el substantiu *apriorisme*. Es complementa semànticament amb [a posteriori](#).

Es pot substituir per *en principi* o *d'antuvi*, o *amb antelació*, o *prèviament*.

La determinació de la contaminació es fa normalment **a priori**, per cada tipus d'indústria, i s'estableix correlativament una prima de depuració pròpia.

En la resta de casos, s'ha de substituir per *en principi, amb antelació, prèviament* o equivalent:

Segon. L'elaboració d'un pla director, amb la participació de les comunitats autònomes i dels agents socials, per a determinar **amb antelació** els objectius i els resultats de la política d'immigració.

a quo

SIGNIFICAT

'des del qual'

EQUIVALÈNCIES

CA: [*dia, terme*] *des del qual*

ES: [*día, plazo*] *desde el cual*

ÚS

Expressió que, precedida pels mots *dia* o *terme* o pels equivalents llatins *dies* o *terminus*, denota el moment a partir del qual es comencen a produir uns efectes jurídics determinats.

El termini de caducitat de trenta anys planteja problemes. Planteja problemes perquè, a més, va lligat a un **dies a quo**, el començament del termini és el dia de la mort del causant.

a sensu contrario

SIGNIFICAT

'a partir del sentit contrari'

EQUIVALÈNCIES

CA: *en sentit contrari*

ES: *en sentido contrario*

ÚS

Expressió d'ús general. Hi ha la variant *a contrario sensu*. No és recomanable la forma *sensu contrario*, sense la preposició.

Es poden substituir per *en sentit contrari*.

A sensu contrario, ¿és necessari, perquè estigui justificada la negativa a contractar d'acord amb l'article 6, apartat 1, de la Directiva 2000/78/CE, que la persona sigui contractada amb una edat tal que, en cas de jubilació en la data prevista, hagi de percebre la renda mínima tot i no haver adquirit el dret a percebre-la?

El paràgraf 2 estableix expressament que la facultat d'anul·lar el contracte s'extingeix després que la part que desitja complir el contracte hagi expressat la seva voluntat de complir o porti a terme el compliment de les seves obligacions, i deixa sense efecte tota notificació d'anul·lació cursada amb anterioritat. **A *contrario sensu***, l'altra part no està facultada per a adaptar el contracte si qui va incórrer en error no només no ha comunicat la seva intenció d'anul·lar-lo, sinó que a més ha actuat raonablement en conseqüència.

La consulta del comitè de programa es duu a terme seguint el procediment de gestió per a les propostes de selecció que disposa expressament l'article 8, apartat 2, de la Decisió 1904/2006/CE, és a dir, totes les subvencions operatives, així com els acords pluriennals d'agermanament i els actes de gran visibilitat. L'article 8, apartat 3, de la mateixa Decisió disposa, [***sensu contrario***] **en sentit contrari**, que totes les altres decisions de selecció seran aprovades d'acord amb el procediment consultiu.

a simili

SIGNIFICAT

'per similitud'

EQUIVALÈNCIES

CA: *per analogia*

ES: *por analogía*

ÚS

Locució emprada per fer referència a l'argument fonamentat en raons de similitud i d'igualtat o analogia entre el fet proposat i el que se'n conclou.

L'argumentació ***a simili*** es basa en l'analogia, i és acollida pel Codi civil en l'article 4.1.

També *argument a pari*.

ab initio

SIGNIFICAT

'des de l'inici'

EQUIVALÈNCIES

CA: *des del començament*

ES: *desde el principio, desde el inicio*

ÚS

Expressió d'àmbit general.

Es pot substituir per *des del començament*, *de bon antuvi* o una altra expressió equivalent.

En ambdós exercicis els pressupostos contenen les mateixes dades, en l'exercici 2007 **des del començament**, atès que es van aprovar en la mateixa data, i, en l'exercici 2006, després de la correcció que efectua l'acord del mes de maig de 2006 una vegada són conegudes les dades del pressupost de gestió.

ab intestato

SIGNIFICAT

'sense [haver fet] testament'

EQUIVALÈNCIES

CA: *sense [haver fet] testament, abintestat*

ES: *sin [haber hecho] testamento, abintestato*

ÚS

Expressió habitual en dret de successions. S'aplica a la normativa que regula la successió quan el causant no ha fet testament.

Com a locució adverbial es fa servir la forma adaptada *abintestat*; com a adjectiu s'empra la forma *intestat*.

Si hi ha diversos fills o descendents hereus de l'hereu premort **abintestat**, l'heretant en pot escollir un.

la reconsideració dels drets successoris en la successió **intestada** entre cònjuges

ad absurdum

SIGNIFICAT

'fins a l'absurd'

EQUIVALÈNCIES

CA: *reducció a l'absurd*

ES: *reducción al absurdo*

ÚS

Locució emprada en l'expressió *reductio ad absurdum*, sofisma consistent a demostrar que una idea és certa perquè, si no ho fos, la idea contrària seria absurda, ridícula, il·lògica o evidentment falsa.

El règim totalitari d'aquest país es caracteritza per la **reducció a l'absurd** de la llei i el recurs a la psicologia del terror.

...acceptin aquesta realitat i no la **redueixin a l'absurd**, per dir-ho d'alguna manera, amb pactes especials bilaterals

ad cautelam

SIGNIFICAT

'per cautela'

EQUIVALÈNCIES

CA: *per prudència, per prevenció, com a prevenció*

ES: *por prudencia, por prevención*

ÚS

Expressió jurídica que fa referència a qualsevol recurs o clàusula introduïda en un text a fi de prevenir una interpretació diferent a la voluntat de qui atorga l'escrit.

Tenint en compte que la llei invocada només innova aquest aspecte però no desplaça la normativa general sobre funció pública que atribueix al conseller de Governació i Relacions Institucionals la competència per convocar els processos de selecció de funcionaris, ***ad cautelam*** també li va atribuir l'exercici de qualsevol altra competència que es pogués entendre reservada al Govern per la Llei 31/2002.

ad extra

SIGNIFICAT

'a l'exterior'

EQUIVALÈNCIES

CA: *extern*

ES: *externo*

ÚS

Es pot substituir per *extern*.

Aquest mecanisme d'impugnació no és viable, ja que de la jurisprudència constitucional es desprèn que els actes parlamentaris no normatius impugnables per aquesta via han de produir efectes jurídics ***ad extra*** concrets i reals.

Es complementa semànticament amb *ad intra*.

ad hoc

SIGNIFICAT

'per a això'

EQUIVALÈNCIES

CA: *amb aquest fi, amb aquesta finalitat, específic/a, creat/da a aquest efecte, singular*

ES: *para el caso, con este fin, con dicha finalidad, específico, creado al efecto, singular*

ÚS

Expressió d'àmbit general. En llenguatge jurídic, indica exclusivitat (per exemple, norma *ad hoc*: la norma *aprovada expressament* per a ésser aplicada a una situació determinada).

El desplegament reglamentari donarà lloc a l'establiment de normes singulars i procediments d'informació específics en funció dels tipus de productes, de conformitat amb el que estableix la normativa **ad hoc** de la Unió Europea.

Es pot substituir per *amb aquest fi, amb aquesta finalitat, específic/a, creat/da a aquest efecte, singular* o una expressió similar.

El període de prova és supervisat per una comissió **ad-hoc creada a aquest efecte**, formada per tres membres, amb la condició de funcionaris de carrera o laborals fixos, acreditada per l'Escola d'Administració Pública de Catalunya, amb la funció d'orientar i dirigir professionalment l'aspirant i emetre, motivadament i d'acord amb criteris objectivables, un informe sobre la seva idoneïtat per a l'exercici de les funcions, tasques i responsabilitats que li puguin ésser encomanades.

ad hominem

SIGNIFICAT

'a la persona'

EQUIVALÈNCIES

CA: *contra la [seva] persona*

ES: *contra su persona*

ÚS

Locució amb què es coneix l'argument fundat en les opinions o els actes de la mateixa persona que hom combat o tracta de convèncer.

posaré de manifest que no votem **ad hominem**, no votem en funció de qui presenta aquesta esmena, que és una cosa diferent a votar en funció, també, de quina autoritat té el grup que presenta l'esmena.

ad honorem

SIGNIFICAT

'per a honor'

EQUIVALÈNCIES

CA: *sense retribució, honoràriament*

ES: *sin retribución, honorariamente*

Ús

Locució emprada per a dir que alguna cosa es fa sense retribució, de manera honorària, només per l'honra de fer-la.

Els membres exerceixen llurs funcions per un període de quatre anys, i les duen a terme ***ad honorem***.

ad interim

SIGNIFICAT

'ínterim, en l'endemig'

EQUIVALÈNCIES

CA: *entretant, en el període provisional*

ES: *mientras tanto, en el período provisional*

Ús

Locució emprada per a indicar que alguna cosa és provisional.

Versió ***ad interim*** aprovada pels bisbes de Catalunya en espera de l'aprovació definitiva per la Santa Seu

ad intra

SIGNIFICAT

'a l'interior'

EQUIVALÈNCIES

CA: *intern*

ES: *interno*

Ús

Es pot substituir per *intern*.

El Tribunal Constitucional té potestat reglamentària ***ad intra***.

Es complementa semànticament amb *ad extra*.

ad kalendas graecas

SIGNIFICAT

'fins a les calendes gregues'

EQUIVALÈNCIES

CA: *fins a la setmana dels tres dijous*

ES: *cuando las ranas críen pelo, cuando las vacas vuelen*

Ús

Expressió d'àmbit general amb la qual s'expressa que un afer queda ajornat fins a una data inexistent. Les calendes són el primer dia del mes del calendari romà, però no pas del grec. No és recomanable d'escriure *calendas* ni *grecas*.

Jo el que els suggereixo, si a vostès els sembla bé, és que aquesta sigui una compareixença que aprovi, naturalment, la comissió, que ho puguem, en la propera reunió que dèiem de Mesa i de portaveus situar-la en el calendari corresponent, i si fos així, per no demorar **ad kalendas graecas** la seva compareixença, que ens poséssim tots d'acord que en el proper ordre del dia poguéssim aprovar un punt on aquesta qüestió fos valorada primer i aprovada després.

ad libitum

SIGNIFICAT

'a voluntat'

EQUIVALÈNCIES

CA: *lliurement*

ES: *libremente*

Ús

Expressió d'àmbit general. No s'ha de pronunciar com si fos una paraula esdrúixola, amb l'accent a la primera síl·laba («líbitum»).

Amb vista a presentar una petició, el demandant pot triar **ad libitum** el jutge de primera instància.

La magistrada que hi intervé no pot procedir **ad libitum** ni prescindir dels tràmits efectuats anteriorment.

Es pot substituir per *a voluntat* o una altra expressió equivalent.

En matèria de mobilitat, l'associació defensa que els joves i la gent gran puguin disposar d'un títol que permeti moure's **a voluntat** per tot el sistema de transport públic de Catalunya

ad litem

SIGNIFICAT

'cap al litigi'

EQUIVALÈNCIES

CA: *amb mires al procés*

ES: *con miras al proceso*

Ús

Es fa servir per dir que un acte o una decisió s'ha pres amb mires a un procés.

provisió, mandat *ad litem*

ad litteram

SIGNIFICAT

'a la lletra'

EQUIVALÈNCIES

CA: *literalment, al peu de la lletra*

ES: *literalmente, al pie de la letra*

ÚS

Vegeu també *ad pedem litterae*.

ad nauseam

SIGNIFICAT

'fins a la nàusea'

EQUIVALÈNCIES

CA: *fins al fastig, fins a l'avorriment*

ES: *hasta el hartazgo, hasta el aburrimiento*

ÚS

Expressió d'àmbit general. S'aplica a qualsevol cosa que es repeteix molt sovint, més enllà del que es considera tolerable.

Però, en qualsevol cas, em centraré en el nucli de la seva moció, perquè sí que ens interessa entrar a discutir en aquesta tribuna una fal·làcia *ad nauseam* que l'unionisme de forma constant repeteix, no?, i és la qüestió de la majoria social.

ad pedem litterae

SIGNIFICAT

'al peu de la lletra'

EQUIVALÈNCIES

CA: *literalment*

ES: *literalmente*

ÚS

Expressió d'àmbit general. En dret, s'empra per a indicar la necessitat d'atenir-se a un precepte en la interpretació d'una norma.

El nou article es correspon *ad pedem litterae* amb l'article 104.1.c.

Es pot substituir per *al peu de la lletra* o una altra expressió equivalent.

Critica que el govern municipal hagi seguit **al peu de la lletra** les directrius de la Comissió del Fons perquè són contradictòries amb el que s'havia aprovat.

ad personam

SIGNIFICAT

'a la persona' o 'per a la persona'

EQUIVALÈNCIES

CA: *a títol personal*

ES: *a título personal*

ÚS

Expressió que s'aplica a un encàrrec o adjudicació fets exclusivament a una persona determinada.

Els treballadors eventuais que passin a ser fixos rebran un plus *ad personam* per tal d'igualar llurs retribucions amb les de la resta de la plantilla.

Es pot substituir per *a títol personal*.

ad valorem

SIGNIFICAT

'segons el valor'

EQUIVALÈNCIES

CA: *d'acord amb el valor*

ES: *con arreglo al valor*

ÚS

Locució emprada, en economia, amb relació a la imposició d'una càrrega sobre una mercaderia, per dir que l'impost o la taxa és proporcional al valor d'un producte o una mercaderia.

L'alternativa a l'impost *ad valorem* és l'impost de taxa fixa.

affectio maritalis

SIGNIFICAT

'afecció conjugal'

EQUIVALÈNCIES

CA: *afecte marital, afecte conjugal*

ES: *afecto marital, afecto conyugal*

ÚS

Expressió pròpia del dret de família. Es pot substituir per *afecte marital* o *afecte conjugal*.

Dues persones de diferent sexe majors d'edat o emancipades, no parents en línia vertical i col·lateral fins al tercer grau que conviuen en una relació estable d'**afecte marital**...

alma mater

SIGNIFICAT

'mare nutrícia, benefactora'

EQUIVALÈNCIES

CA: *l'ànima* [del grup, del projecte...]

ES: *el alma* [del grupo, del proyecto...]

ÚS

Expressió d'àmbit general. Al principi, s'aplicava a la universitat; actualment, se sol usar també per a designar allò que és, respecte a una cosa, com l'ànima respecte al cos, part essencial d'una cosa, que li dóna vida, vigor, força.

El president del Consell de Govern de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals i el consell de govern de la corporació està molt compromès amb aquest projecte, ajudant en tot allò que pot, a través del seu conseller secretari, que és l'**alma mater**; és un dels principals impulsors d'aquest projecte.

alter ego

SIGNIFICAT

'l'altre jo'

EQUIVALÈNCIES

CA: *doble*

ES: *doble*

ÚS

Expressió d'àmbit general per a referir-se a la persona real o de ficció en qui es reconeix o s'identifica el reflex, la còpia, d'una altra.

El protagonista de l'obra és un **alter ego** de l'artista

animus iniuriandi

SIGNIFICAT

'voluntat d'injuriar', 'desig de menystenir, deshonrar o desacreditar'

EQUIVALÈNCIES

CA: *intenció [voluntat, ànim] d'injuriar [d'ofendre, de desacreditar]*

ES: *intención [voluntad, ánimo] de injuriar [de ofender, de desacreditar]*

Ús

Expressió pròpia del dret penal. Són possibles altres expressions paral·leles canviant el gerundi (*iocandi* 'de fer broma', *laedendi* 'de ferir', *lucrandi* 'de lucrar-se', *necandi* 'de matar', etc.).

Amb relació al tipus subjectiu, aquest és dolós, amb la presència necessària d'un ***animus iniuriandi***.

ante meridiem

SIGNIFICAT

'abans del migdia'

EQUIVALÈNCIES

CA: *de la matinada, del matí, del migdia*

ES: *de la madrugada, de la mañana, del mediodía*

Ús

Expressió que se sol emprar abreujada (*a. m.*) en l'expressió de les hores per a indicar que l'hora indicada és anterior a les dotze del migdia.

11:30 **a. m.**

ante nuptias

SIGNIFICAT

'abans de les noces'

EQUIVALÈNCIES

CA: *prematrimonial*

ES: *prematrimonial*

Ús

Expressió pròpia del dret de família. Fa referència als acords prematrimonials i, especialment, a les donacions efectuades abans del matrimoni.

Justinià dispensà de la insinuació totes les donacions fins a 300 *solidi*, anivellant-les amb les ***ante nuptias***, essent aquesta la regla que seguiria el dret català històric.

bona fide

SIGNIFICAT

'de bona fe'

Ús

Principi general del dret civil consistent, subjectivament, en la creença d'obrar correctament o de conformitat amb el dret, i objectivament, en l'actuació d'acord amb la diligència exigible segons les circumstàncies, sense frau ni engany. Es recomana substituir-lo per l'equivalent en català.

Finalment, configura l'adquisició **de bona fe** de béns mobles com a mecanisme transmissor del dret sobre el bé posseït.

casus belli

SIGNIFICAT

'cas o motiu de guerra'

EQUIVALÈNCIES

CA: *causa [motiu] de disputa [conflicte, enfrontament]*

ES: *causa [motivo] de disputa [conflicto, enfrentamiento]*

Ús

Expressió d'àmbit general per a referir-se, en sentit figurat, al motiu que origina o pot originar un fet conflictiu o un enfrontament.

Ha recordat una situació similar l'any 1994 i ha afirmat que la possibilitat actual seria un ***casus belli*** perquè suposaria una decisió d'extrema gravetat i una reculada molt important al que s'ha aconseguit fins ara.

ceteris paribus

SIGNIFICAT

'mantenint-se la resta igual'

EQUIVALÈNCIES

CA: *en igualtat de circumstàncies, sempre que les altres condicions no variïn*

ES: *en igualdad de circunstancias, si las demás condiciones no cambian*

Ús

Expressió que es complementa semànticament amb *mutatis mutandis*.

Es poden destacar com a efectes concrets, que poden derivar *-ceteris paribus-* en amenaces per al creixement de l'economia catalana.

Es pot substituir per *mantenint-se la resta igual, en igualtat de circumstàncies o sempre que les altres condicions no variïn*.

contra legem

SIGNIFICAT

'contra la llei'

EQUIVALÈNCIES

CA: *contrari a la llei*

ES: *contrario a la ley*

ÚS

En dret consuetudinari, s'aplica a les pràctiques o els costums expressament prohibits. S'oposa a *ex lege*.

Si hi ha una regla vàlida per a resoldre un cas, cal aplicar-la, altrament es dictaria una sentència **contra legem**.

Es pot substituir per *contrari a la llei* o qualsevol expressió similar:

Les instruccions prèvies preveuen una altra situació: la d'aquelles persones que, en previsió d'un procés que tècnicament es consideri irreversible segons l'estat de la ciència, fan una declaració de voluntat –vinculant per als professionals de la medicina que l'atenguin, en la mesura que no sigui **contrari a la llei**– donant unes instruccions sobre allò que desitgen que es tingui en compte sobre l'allargament o no de la seva vida per mitjans artificials.

corpus delicti

SIGNIFICAT

'el cos del delict'

EQUIVALÈNCIES

CA: *el cos [l'objecte] del delict*

ES: *el cuerpo [el objeto] del delito*

ÚS

Expressió pròpia del dret penal. Fa referència a les proves materials del fet.

Es pot substituir per *el cos del delict*.

S'analitzen, d'una banda, les diverses manifestacions de la falsificació, la personalitat dels falsaris, els escenaris del crim i les característiques del **cos del delict**.

corpus iuris

SIGNIFICAT

'cos de la llei'

ús

Expressió amb la qual s'indica el conjunt d'un ordenament jurídic.

S'opta per una nova reforma parcial que, juntament amb l'efectuada per la Llei 23/2002, del 18 de novembre, ha de donar un nou impuls a la regulació del règim jurídic i el procediment administratiu a Catalunya a través d'una norma jurídica integrada plenament en el **corpus iuris** que compon avui dia el dret públic de Catalunya.

cui prodest

SIGNIFICAT

'a qui aprofita'

EQUIVALÈNCIES

CA: *a qui beneficia?*

ES: *¿a quién beneficia?*

ús

Expressió pròpia del dret penal i la criminologia. S'empra per a determinar els sospitosos d'un delictes. No és correcta la forma *qui prodest*.

La fundació està formada per col·leccionistes públics, com l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat de Catalunya, i col·leccionistes privats, com alguns individuals i entitats com "La Caixa". Tot ben barrejat i intocable. **Cui prodest?**

cuique suum

SIGNIFICAT

'a cadascú el que és seu'

ús

Principi general de dret. Prové d'una màxima d'Ulpià: «*Honeste vivere, alterum non laedere, cuique suum tribuere*» ('Viure honradament, no perjudicar ningú, donar a cadascú el que és seu').

És aquesta una concepció comparativa de la justícia, perquè subordina la *tributio* del **cuique suum** a les necessàries equacions comparatives, idònies per a realitzar, cas per cas, la màxima equitat possible.

cum grano (mica) salis

SIGNIFICAT

'amb un gra (una mica) de sal'

EQUIVALÈNCIES

CA: *amb reserves, amb prudència, maduresa i reflexió*

ES: *con matices, con reservas, con prudencia, madurez y reflexión*

ÚS

Expressió que fa referència a la prudència, la maduresa i la reflexió amb què s'han de tractar i gestionar els punts arduos i delicats.

Jo, el que voldria, és que aquests principis fonamentals, en els quals tots creiem, en el moment de la seva aplicació els utilitzéssim ***cum grano salis***, és a dir, bàsicament veient la seva aplicació.

curriculum vitae

SIGNIFICAT

'curs, carrera, de la vida'

EQUIVALÈNCIES

CA: *currículum*

ES: *currículum, currículo*

ÚS

En l'àmbit laboral, s'aplica al conjunt de dades personals i mèrits acadèmics o professionals d'una persona que sol·licita un lloc de treball, una plaça, l'obtenció d'un premi, etc.

Com a mot adaptat al català s'escriu amb accent i sense cursiva i forma el plural afegint-hi una -s (*currículums*).

S'ha d'adjuntar un breu ***curriculum vitae*** [**currículum**] de la persona proposada com a membre del Consell Assessor de l'Institut Català de Finances.

Si es fa servir la forma llatina de la qual prové aquest mot, *curriculum vitae*, s'ha d'escriure sense accent.

L'abreviatura és *c. v.*

És admesa la forma reduïda i adaptada gràficament *currículum*, amb què es designa també la programació d'un cicle acadèmic o un pla d'estudis.

de auditu

SIGNIFICAT

'd'oïda'

ús

Locució emprada en dret processal penal per a indicar que es té coneixement d'un fet per haver-lo escoltat d'altres persones.

Tots els testimonis que ho afirmen en el judici ho han fet **de auditu** de la difunta.

de cuius

SIGNIFICAT

'del qual' 'de la qual'

EQUIVALÈNCIES

CA: *causant*

ES: *causante*

ús

Locució provinent de l'expressió «*de cuius hereditate agitur*», emprada eufemísticament per a designar el difunt, és a dir, el causant en la successió hereditària.

La nostra concepció de la família exigeix que el patrimoni del **de cuius** vagi a parar als parents més pròxims i/o al cònjuge o convivent.

de facto

SIGNIFICAT

'de fet'

EQUIVALÈNCIES

CA: *segons el fet, per la força dels fets*

ES: *según los hechos, por la fuerza de los hechos.*

ús

S'aplica a situacions reals que no estan regulades o reconegudes jurídicament. Es complementa semànticament amb [de iure](#).

Aquesta situació **de facto** ha portat a plantejar un estatus que permeti donar personalitat jurídica adequada a aquestes institucions privades.

de iure

SIGNIFICAT

'de dret'

EQUIVALÈNCIES

CA: *segons el dret, per la força del dret / de la llei.*

ES: *según derecho, por la fuerza del derecho / de la ley.*

ÚS

S'aplica a situacions reals o hipotètiques reconegudes jurídicament. Es complementa semànticament amb [de facto](#).

En efecte, el que fa el dit precepte és establir una presumpció **de iure**, en virtut de la qual la condemna per delictes de pertinença, col·laboració o actuació al servei de banda armada pressuposa que s'imputa automàticament a l'associació.

de lege ferenda

SIGNIFICAT

'de la llei que cal fer'

EQUIVALÈNCIES

CA: *de la llei futura, per a una futura llei*

ES: *de la ley futura, para una futura ley*

ÚS

Fa referència a la llei ideal, com hauria d'ésser. S'oposa a [de lege lata](#).

No estem davant d'un problema **de lege ferenda**, sinó davant d'un problema d'aplicació de l'ordenament vigent.

de lege lata

SIGNIFICAT

'de la llei àmplia'

EQUIVALÈNCIES

CA: *segons la llei existent*

ES: *según la ley existente*

ÚS

Fa referència a la llei existent. S'oposa a [de lege ferenda](#). No és correcta la forma *de lege data*.

Tot i que, **de lege lata** són indubtables la conversió de la comunitat especial en comunitat romana ordinària i l'extinció dels drets expectants que genera el pacte, el cert és que l'opció legal no deixa de plantejar certs interrogants.

de minimis

SIGNIFICAT

'insignificant'

Ús

Locució derivada de l'expressió *de minimis non curat praetor* o *de mínima non cavet iudex*, que significa 'que el jutge no s'ocupi de les minúcies, dels aspectes intrascendents del procés'.

Els fabricants responsables de menys de 1 000 vehicles que es matriculin per primera vegada a l'any, en molts casos pimes, seguiran estant exempts de complir objectius d'emissions específiques de CO₂. Les excepcions *de minimis* redueixen els costos de compliment i administratius dels petits fabricants.

de visu

SIGNIFICAT

'amb la vista, amb els propis ulls'

EQUIVALÈNCIES

CA: *haber vist amb els seus propis ulls*

ES: *haber visto con sus propios ojos*

Ús

Locució que significa 'de vista'.

El testimoni va confirmar **de visu** la identitat del lladre.

do ut des

SIGNIFICAT

'dono perquè donis'

Ús

Frase substantivada. Expressió pròpia de les relacions sinal·lagmàtiques (obligacions recíproques), del dret d'obligacions i contractes. S'agrupa semànticament amb les expressions *facio ut des*. No s'ha de confondre amb *quid pro quo*.

el lliurament **do ut des** del vehicle vell per a obtenir el vehicle nou

erga omnes

SIGNIFICAT

'enfront de tothom'

EQUIVALÈNCIES

CA: *amb caràcter universal, d'aplicació general, de validesa general*

ES: *con carácter universal, de aplicación o validez general*

Ús

Indica que un precepte o una clàusula s'aplica amb caràcter universal, que no afecta tan sols els interessats directes.

És lògic que el compliment d'aquest requisit sigui una condició necessària per a la inscripció en els registres municipals, que donaran fe d'aquesta forma de convivència efectiva i en garantiran els efectes ***erga omnes***.

et alii

SIGNIFICAT

'i altres'

EQUIVALÈNCIES

CA: *i altres*

ES: *y otros*

Ús

Es fa servir en les relacions de diferents persones (generalment, els autors d'una obra col·lectiva) quan només s'esmenta el nom de la primera, o algunes de les primeres, o les que se'n consideren principals responsables, tot indicant que n'hi ha més.

el síndic de la Diputació hauria instat l'execució de la sentència del 25 de març de 1704 contra Baltasar d'Oriol ***et alii***.

L'abreviatura és *et al.*

et sequentes, et sequentia

SIGNIFICAT

'i [els] següents'

Ús

Es fa servir, sobretot, en les remissions textuais i en les citacions per localitzar-ne la font. Tanmateix, no és gaire recomanable perquè no precisa on s'acaba la remissió.

...van suscitar una viva polèmica, les respostes de la qual es troben igualment contingudes en l'obra abans citada, vol. II, p. 124 **et sequentes**.

L'abreviatura és *et seq.*

ex

SIGNIFICAT

'procedent de'

EQUIVALÈNCIES

CA: *d'acord amb*

ES: *de conformidad con*

ÚS

Es fa servir per a la remissió a un precepte, generalment *article*:

PRIMERA. Inaplicació del dret de participació política **ex** article 23 CE o *ius in officium* dels diputats

ex abrupto

SIGNIFICAT

'amb rudesia'

EQUIVALÈNCIES

CA: *de cop i volta*

ES: *repentinamente*

ÚS

Convé no confondre la locució llatina amb el substantiu *exabrupte*, que significa 'cosa dita brusquement, sense preàmbul'.

El diputat s'excusa afirmant que l'**exabrupte** no anava adreçat al Govern.

El diputat va abandonar la reunió **ex abrupto**.

ex aequo

SIGNIFICAT

'amb igualtat'

ÚS

La locució llatina, equivalent a 'en igualtat de mèrits', es fa servir en concursos, competicions o proves per a indicar que dos o més concursants han acabat empatats.

En l'edició d'enguany, el premi ha estat **ex aequo** per al Col·legi Lestonnac de Badalona, i l'Institut Escola Mare de Déu del Portal, de Batea.

ex ante

SIGNIFICAT

'abans d'això'

EQUIVALÈNCIES

CA: *abans [d'això], prèviament, anteriorment*

ES: *antes [de esto], previamente, anteriormente*

ÚS

Expressió d'àmbit general. Fa referència a un fet anterior al fet considerat. No són correctes les formes *ex-ante* i *exante*. Es complementa semànticament amb *ex post*.

En el marc de l'exercici de les competències en la matèria, es poden distingir tres funcions principals: la de resolució, que consisteix a instruir i resoldre expedients; la d'informe de regulació, que consisteix a informar, **ex ante o ex post**, de la regulació sectorial i els seus efectes directes o indirectes sobre la competència, i la d'anàlisi, que consisteix a elaborar i difondre estudis, treballs i anàlisis de mercats sectorials o subsectorials, sempre relacionats amb la competència.

ex cathedra

SIGNIFICAT

'des de la càtedra'

ÚS

Locució emprada per a referir-se als ensenyaments del papa a l'Església catòlica o a la definició que aquest fa de veritats pertanyents a la fe o als costums.

Per extensió i en to despectiu, també significa 'amb to magistral i decisiu', 'amb aire de mestre, sense admetre contradicció, dogmatitzant':

És una opinió **ex cathedra**.

En espanyol la Reial Acadèmia Espanyola admet la forma adaptada *ex cátedra*, que no s'ha d'escriure en cursiva.

ex lege

SIGNIFICAT

'd'acord amb la llei'

ÚS

Expressió pròpia del llenguatge jurídic que indica que els efectes que en deriven són conformes a l'ordenament jurídic vigent. S'oposa a *contra lege*.

L'article 20 de la Llei del patrimoni de l'Estat estableix que els béns adquirits **ex lege** tenen el caràcter de patrimonials.

ex nihilo

SIGNIFICAT

'del no-res'

EQUIVALÈNCIES

CA: *de zero*

ES: *desde cero*

ÚS

Expressió emprada generalment amb el terme *creació* en arguments filosòfics o creacionistes, com en *creatio ex nihilo*, que significa 'creació del no-res'.

Déu creà el món **ex nihilo**.

ex novo

SIGNIFICAT

'de nou'

EQUIVALÈNCIES

CA: *de cap i de nou*

ES: *de nuevo*

ÚS

Indica que un procés es reprèn des del principi, sense tenir en compte els antecedents.

Una disposició d'aquesta naturalesa no té precedents en l'ordenament jurídic i, per tant, constitueix una norma reguladora **ex novo** de l'ordenació espacial del comerç, considerada d'una manera integral.

La norma regula **ex novo** la matèria.

ex nunc

SIGNIFICAT

'des d'ara'

ÚS

Indica que una norma o un acte jurídic té efectes des de la data en què s'aprova o la que consta en el document. Es complementa semànticament amb [ex tunc](#).

Respecte a la connexió que hi ha entre inconstitucionalitat i anul·lació i la projecció temporal d'aquesta darrera –eficàcia **ex nunc** o retroactiva– s'han donat diversos parers.

ex officio

SIGNIFICAT

'd'ofici'

ÚS

Expressió jurídica que s'utilitza quan una actuació pot ésser o ha d'ésser iniciada per l'autoritat competent sense cap instància externa.

Es pot substituir per *d'ofici*.

La prescripció no pot ésser tinguda en compte **d'ofici** pels tribunals, sinó que ha d'ésser al·legada judicialment o extrajudicialment per una persona legitimada.

ex post

SIGNIFICAT

'després d'això'

EQUIVALÈNCIES

CA: *posterior*

ES: *posterior*

ÚS

Expressió d'àmbit general. Fa referència a un fet posterior al fet considerat. No són correctes les formes *ex-post* i *expost*. Es complementa semànticament amb *ex ante*.

Trobem diversos exemples de clàusules d'avaluació **ex post** en l'ordenament jurídic català: les que estableixen informes d'execució sobre el compliment de plans com el Pla estadístic de Catalunya o informes d'avaluació de l'impacte social de lleis com la Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista, la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, o la Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes.

ex professo

SIGNIFICAT

'declarat expressament, amb intenció'

EQUIVALÈNCIES

CA: *de manera deliberada, expressament, obertament, manifestament*

ES: *de forma deliberada, expresamente, abiertamente, manifestamente, ex profeso, exprofeso*

ÚS

Expressió d'ús general.

Aquest tractament informatiu inclou, fins i tot, imatges gravades **ex professo** per a la notícia.

ex tunc

SIGNIFICAT

'des d'aleshores'

EQUIVALÈNCIES

CA: *retroactiu*

es: *retroactivo*

ÚS

Indica que una norma o un acte jurídic té efectes amb caràcter retroactiu, a partir d'una data determinada. Es complementa semànticament amb *ex nunc*.

La Resolució de la Direcció General de Tributs no sembla encaminada a assegurar l'aplicació de la directiva comunitària davant la llei interna que hi fou declarada incompatible, sinó a limitar els efectes **ex tunc** de la sentència.

extra tempora

SIGNIFICAT

'fora de temps'

EQUIVALÈNCIES

CA: *fora de termini*

ES: *fuera de plazo*

ÚS

Locució del dret canònic que expressa la dispensa papal que permetia rebre els ordres fora de l'època de l'any prescrita pels canons.

Per extensió, es fa servir per a fer referència a l'acció que es fa sense respectar els terminis legalment establerts o inicialment fixats.

En la seva contesta de data 28 de juliol de 2000, la societat manifesta que la segona petició del M.I. Govern no procedeix com **extra tempora**, puix que no va ésser objecte de cap petició reconvençional per l'Administració en primera instància i que no es pot formular ara en aquest nivell processal.

facio ut des

SIGNIFICAT

'faig perquè donis'

ÚS

En el dret romà, tipus de contracte innominat consistent a fer, una de les parts, una prestació o un fet per a obtenir una cosa de l'altra.

Vegeu *do ut des*.

favor filii

SIGNIFICAT

'a favor del fill'

Ús

Concepte del dret de família.

Es manté, en conseqüència, el principi rector del ***favor filii***, sense discriminació tant si es tracta d'un fill dins el matrimoni com fora d'aquest.

gratia et amore

SIGNIFICAT

'de franc i per amor'

EQUIVALÈNCIES

CA: *desinteressadament*

ES: *desinteresadamente*

Ús

S'aplica a les donacions i a tota activitat feta sense ànim de lucre.

Passada la postguerra, l'any 1964, en va aparèixer la segona edició, publicada per Editorial Aedos. Coromines l'havia corregida ***gratia et amore*** cap al 1960...

grosso modo

SIGNIFICAT

'd'una manera aproximada'

EQUIVALÈNCIES

CA: *a grans trets*

ES: *a grandes rasgos*

Ús

Expressió d'àmbit general. No s'ha d'utilitzar amb preposició.

Es pot substituir per *a grans trets*.

La gestió ambiental és, **a grans trets**, un procediment que permet una major eficiència dels recursos, un control sobre el consum i una gestió adequada dels residus.

habeas corpus

SIGNIFICAT

'tingues cos, entitat, personalitat'

ús

Expressió substantivada. Principi general vigent en els estats de dret que significa que ningú no pot ésser detingut arbitràriament o il·legalment.

Aquesta institució considera que qualsevol persona la detenció de la qual s'ha de produir en aquestes condicions podria presentar una sol·licitud d'***habeas corpus*** d'acord amb l'article 1 de la Llei orgànica 6/1984.

hic et nunc

SIGNIFICAT

'aquí i ara'

EQUIVALÈNCIES

CA: *ara i aquí, immediatament*

ES: *inmediatamente*

ús

Expressió d'àmbit general. Es pot substituir per *immediatament*.

Aquesta, però, és una tasca que no pot efectuar ***immediatament*** el Consell de Garanties Estatutàries, el qual s'ha de limitar a pronunciar-se sobre el precepte del projecte de llei objecte de dictamen.

honoris causa

SIGNIFICAT

'per causa d'honor'

EQUIVALÈNCIES

CA: *a títol honorífic, honorari*

ES: *a título honorífico, honorario*

ús

Expressió pròpia de l'àmbit acadèmic. Es refereix especialment al doctorat concedit a algú en reconeixement dels seus mèrits.

El Consell de Govern de la Universitat de les Illes Balears ha nomenat la catedràtica i acadèmica Carme Riera doctora ***honoris causa***.

in absentia

SIGNIFICAT

'en absència'

ÚS

Expressió pròpia del dret penal i processal. S'aplica quan té lloc un judici sense que la persona demandada, imputada o processada hi sigui present i, en conseqüència, per a indicar que incorre en rebel·lia o en contumàcia.

Es pot substituir per *en absència*.

Un jihadista fugit a Síria i condemnat **en absència** a vint anys de presó a Bèlgica seria l'autor intel·lectual dels atemptats de París.

in actio

SIGNIFICAT

'en l'acte'

EQUIVALÈNCIES

CA: *durant l'acte*

ES: *durante el acto*

in aeternum

SIGNIFICAT

'per a l'eternitat'

EQUIVALÈNCIES

CA: *per sempre, per a l'eternitat*

ES: *para siempre, para la eternidad*

ÚS

Expressió d'àmbit general. Se sol emprar de manera hiperbòlica per a significar una durada extraordinària. També se'n pot dir *in saecula saeculorum*, *in perpetuum*.

el que nosaltres no demanem és el traspàs d'aquesta competència **in aeternum**; demanem el traspàs d'una facultat d'aquesta competència, i no de la competència.

in albis

SIGNIFICAT

'en blanc'

ÚS

Locució adverbial emprada per a dir que algú resta sense comprendre el que es diu o el que es llegeix.

La major part dels assistents a la conferència va restar **in albis**.

També per a dir que algú resta sense aconseguir el que esperava.

Els representants de l'entitat van sortir de la reunió amb els responsables de l'ajuntament dient que els havien deixat *in albis*.

in ambiguo

SIGNIFICAT

'en el dubte'

EQUIVALÈNCIES

CA: *davant el dubte*

ES: *ante la duda*

in articulo mortis

SIGNIFICAT

'en el moment de la mort'

EQUIVALÈNCIES

CA: *en perill de mort, davant la imminència de la mort*

ES: *en peligro de muerte, ante la inminencia de la muerte*

ÚS

Locució emprada sovint per a denotar accions dutes a terme per una persona en els moments previs a la mort.

L'increment de la seva fortuna va ser proporcional a la preocupació per una possible impugnació de l'herència per part del seu germà petit Joaquim. Aquesta inquietud es reflectí en els sis testaments i els tres codicils que atorgà. Finalment, va optar per l'únic mitjà que impossibilitava la invalidació de la seva darrera voluntat: el casament amb la seva companya sentimental, la malaguenya Rosalia Palma Rodríguez, tot i que per evitar passar per vicaria ho va fer *in articulo mortis*, el procediment reservat per als malalts terminals, malgrat que a Almirall encara li quedaven gairebé sis anys de vida.

Vegeu també *in extremis*.

in diem

SIGNIFICAT

'en el dia'

EQUIVALÈNCIES

CA: *en un termini determinat*

ES: *en un determinado plazo*

ÚS

Locució que se sol trobar en l'expressió d'un tipus de pacte (*addictio in diem*, o 'pacte d'adjudicació en el dia') en virtut del qual s'estableix que una venda és ineficaç si, després de dur-se a terme, el venedor troba un altre comprador que li

ofereix condicions més beneficioses per a ell, i el primer comprador no les vol igualar.

En virtut d'aquest pacte, el venedor es reserva la facultat de considerar ineficaç un contracte de compravenda, vàlid i perfecte, si **en un termini determinat** trobés un altre comprador que oferís un preu millor o unes condicions de pagament més avantatjoses.

in dubio pro [reo]

SIGNIFICAT

'en cas de dubte, a favor [de l'acusat]'

ÚS

Principi general del dret segons el qual, en cas de dubte, cal interpretar la llei a favor de la persona acusada o demandada.

Per això es tractaran punts com la titularitat del dret, la seva diferència amb el principi ***in dubio pro reo*** i la relació de la presumpció d'innocència amb el dret a la llibertat d'informació.

També es fa servir amb altres subjectes i en altres contextos: *in dubio pro debitore* (a favor del deutor), *in dubio pro libertate* (favorable a la llibertat), *in dubio pro minori* (a favor del menor) o *favor minoris*, *in dubio pro operario* (a favor del treballador).

in extenso

SIGNIFICAT

'en extens'

EQUIVALÈNCIES

CA: *completament*

ES: *completamente*

ÚS

Expressió d'àmbit general.

Es pot substituir per *en extens* o *completament*.

Se cita **en extens** una queixa sobre la construcció d'edificis a Barcelona que ha motivat una actuació d'ofici, precisament per aquestes mancances.

in extremis

SIGNIFICAT

'a l'extrem'

EQUIVALÈNCIES

CA: *en el darrer moment*

ES: *en el último momento*

ÚS

Expressió d'àmbit general. S'aplica a les accions que s'emprenen en el darrer moment.

El pacte vergonyós a què van arribar *in extremis* amb relació a l'impost de successions és una clara mostra de feblesa.

Vegeu també *in articulo mortis*.

in fine

SIGNIFICAT

'al final'

ÚS

Indica que un text citat és al final d'una frase, paràgraf o article. Es tracta d'una indicació poc precisa que és preferible d'evitar.

Estudis per a determinar i caracteritzar l'indar dels diferents tipus de projectes a l'efecte del que estableix l'article 3.2 *in-fine* del Reial decret legislatiu 1/2008.

in flagranti (delicto)

SIGNIFICAT

'en flagrant delicte'

EQUIVALÈNCIES

CA: *en el moment de la transgressió*

ES: *en el momento de la transgresión*

ÚS

Expressió pròpia del dret penal i la criminologia. Existeix la variant *in fraganti*, que, en realitat, és una deformació de la forma clàssica *in flagranti (delicto)*, que es considera preferible. S'empra per a constatar la detenció o identificació de l'autor en el moment de la comissió del delicte.

S'han d'organitzar operacions de control per a descobrir els vaixells que infringeixen la normativa i sorprendre *in flagranti* els que reincideixen en la infracció.

in fraganti

Vegeu *in flagranti (delicto)*.

in illo tempore

SIGNIFICAT

'en aquell temps'

Ús

Expressió d'àmbit general. S'utilitza per a fer referència a un temps passat, preferentment llunyà.

...permeti'm que expliqui els tres eixos que havíem de treballar per abordar aquesta situació insòlita, i no per això inesperada, de recursos disponibles per fer sostenible un sistema sanitari públic com el nostre, sense que en cap moment aquest sistema perdés algunes coses que són, des del punt de vista polític, per al Govern, en tot cas, irrenunciables, que siguin mantingudes, si em permeten l'expressió, ***in illo tempore***.

in itinere

SIGNIFICAT

'en el camí'

EQUIVALÈNCIES

CA: *pel camí, en el trajecte, en el transcurs*

ES: *por el camino, en el trayecto, en el transcurso*

Ús

En dret laboral, s'aplica als accidents soferts en anar al lloc de treball o en tornar-ne.

No s'ha incrementat el nombre d'accidents mortals ***in itinere***.

in limine (litis)

SIGNIFICAT

'a la porta'

EQUIVALÈNCIES

CA: *al començament, a l'inici de*

ES: *al comenzar, al inicio de, para empezar*

Ús

Locució que se sol emprar en l'expressió *in limine litis* per a indicar l'inici d'un procés o d'un acte judicial.

In limite (litis) [A l'inici (de qualsevol procediment)], s'ha de donar audiència per a intentar la conciliació amb el futur demandat, el qual ha d'ésser citat en el seu domicili.

in memoriam

SIGNIFICAT

'en memòria'

EQUIVALÈNCIES

CA: *en record*

ES: *en recuerdo*

Ús

Locució emprada per a expressar que un acte o esdeveniment es fa per al record d'algú o d'alguna cosa. És preferible emprar una equivalència.

El Parlament va celebrar un acte institucional *in-memoriam* en memòria de les víctimes de l'Holocaust.

És habitual l'ús de la locució llatina en textos breus a la memòria d'algú o d'alguna cosa.

1914-1918. *In memoriam*.

in mente

SIGNIFICAT

'en la ment'

EQUIVALÈNCIES

CA: *en el pensament*

ES: *en el pensamiento*

Ús

Expressió d'àmbit general.

Segurament que tots plegats tenim *in mente* exemples d'ajuntaments de diferent signe polític o de consells comarcals que en certa forma no representen, si m'ho permeten dir de forma amable, un model en allò que fa referència a les clàusules socials.

in nuce

SIGNIFICAT

'en la nou'

EQUIVALÈNCIES

CA: *en essència, en compendi*

ES: *en esencia, en compendio*

Ús

Expressió d'àmbit general

No obstant aquests arguments, el cert és que en la jurisprudència predomina —no sense algun apartament— la condemna íntegra de l'Administració. Això es deu, *in nuce*, a la voluntat de donar una millor protecció a la víctima, posant al seu abast un únic deutor que gaudeix, a més a més, d'un patrimoni solvent.

in pectore

SIGNIFICAT

'en el pit, en el pensament'

EQUIVALÈNCIES

CA: *en intenció*

ES: *en intención*

ÚS

Expressió emprada per a referir-se a una persona que ja ha estat designada per a un càrrec però encara no se n'ha fet públic el nomenament oficial.

estem en uns moments de campanya municipal i aquí el regidor oficial i el regidor ***in pectore***, doncs, han fet una mena de debat sobre la situació de l'ensenyament a Terrassa amb una clara intencionalitat.

in perpetuum

SIGNIFICAT

'a perpetuïtat'

EQUIVALÈNCIES

CA: *per sempre*

ES: *para siempre*

ÚS

Expressió d'àmbit general.

Cascuna casa tinga obligació de donar al dit senyor i a sos successors, ***in perpetuum***, una sàrria de palla cascad any.

in primis

SIGNIFICAT

'en primer lloc'

EQUIVALÈNCIES

CA: *primerament, abans de res*

ES: *primeramente, ante todo, antes que nada*

ÚS

Un dels problemes més greus amb els quals ens hem hagut de confrontar ha estat l'absència gairebé absoluta de recursos filològics ***-in primis*** la falta d'una edició moderna– per a l'anàlisi del text.

in saecula saeculorum

SIGNIFICAT

'pels segles dels segles'

EQUIVALÈNCIES

CA: *pels segles dels segles*

ES: *por los siglos de los siglos*

ÚS

Expressió d'àmbit general presa del llatí eclesiàstic. S'aplica a fets i situacions d'una durada indefinida, que es preveu molt llarga. També se'n pot dir *in aeternum*.

Existeix la variant *per saecula saeculorum*.

No, no és que decaigui presidenta. Jo el retiro perquè no té cap sentit parlar ara d'aquesta qüestió, senzillament. El retiro per..., espero que ***in saecula saeculorum***

in scriptis

SIGNIFICAT

'en els escrits'

EQUIVALÈNCIES

CA: *per escrit*

ES: *por escrito*

ÚS

Era un testament hològraf, també dit tancat o ***in scriptis***, lliurat escrit de la mà del testador al notari en presència de tres testimonis.

in situ

SIGNIFICAT

'al lloc'

EQUIVALÈNCIES

CA: *al lloc mateix, allà mateix*

ES: *en el lugar, en el sitio*

ÚS

Expressió d'àmbit general. S'aplica a les observacions i les actuacions que s'han de fer en un lloc determinat.

El capítol III regula una sèrie de modalitats de venda, començant per la venda ambulants, que no va ésser regulada per la Llei 1/1983, la qual, malgrat que regulava la venda no sedentària, únicament es referia a aquella que es practica ***in situ***, de manera que quedava fora del seu àmbit.

in statu quo

Vegeu *statu quo*.

in terminis

SIGNIFICAT

'en els propis termes'

ÚS

Locució derivada de l'expressió *contradictio in terminis*, emprada per fer referència a la relació errònia entre un terme i el seu referent, errònia perquè fa referència a conceptes diferents o fins i tot oposats.

És una contradicció ***in terminis*** perquè es refereixen a la *unió estable* entre ells quan en realitat, en aquest cas, haurien de parlar de *matrimoni*.

in vitro

SIGNIFICAT

'en vidre'

EQUIVALÈNCIES

CA: *en laborator*

ES: *en laboratorio*

ÚS

Expressió pròpia de les ciències experimentals que s'utilitza sobretot per descriure experiments bioquímics que es duen a terme en un ambient artificial. En aquest sentit, s'oposa a *in vivo*.

Resolució 395/VII del Parlament de Catalunya, sobre l'establiment d'un protocol de prioritats en els processos d'inseminació artificial i ***in vitro***.

in vivo

SIGNIFICAT

'en viu'

EQUIVALÈNCIES

CA: *de viu en viu*

ES: *en vivo*

ÚS

Expressió d'àmbit general. En ciències experimentals, s'utilitza per descriure processos estudiats en organismes vius. En aquest sentit, s'oposa a *in vitro*.

Els estudiants, per mitjà de les pràctiques curriculars ***in vivo*** a museus, conferències, jutjats o, fins i tot, al Parlament de Catalunya, tenen contacte amb l'àmbit professional i es preparen per al seu futur laboral.

in voce

SIGNIFICAT

'de viva veu'

EQUIVALÈNCIES

CA: *oralment*

ES: *oralmente*

ÚS

Expressió pròpia de l'àmbit jurídic. S'aplica a les actuacions que no consten per escrit.

Es pot substituir per *de viva veu* o *oralment*.

La Comissió de Política Territorial, en la sessió tinguda el 9 de desembre de 2012, ha debatut el text de la Proposta de resolució sobre les condicions de treball dels conductors en el cremallera de Núria i la nova esmena transaccional presentada **oralment**, d'acord amb l'article 146.2 del Reglament.

inter alia

SIGNIFICAT

'entre altres coses'

ÚS

Expressió d'ús general.

Aquests ajuts haurien d'anar inclosos, ***inter alia***, en un increment del finançament dels fons estructurals i de desenvolupament rural.

L'abreviatura és *i. a.*

inter partes

SIGNIFICAT

'entre les parts'

EQUIVALÈNCIES

CA: *entre les parts*

ES: *entre las partes*

ÚS

Expressió pròpia del dret d'obligacions i contractes. Significa que un acord només és aplicable a les persones que el signen.

La finalitat de la reserva en favor de l'Estat, que és la finalitat d'ordenar els instruments públics, no resta afectada per l'establiment d'unes regles ***inter partes***.

inter vivos

SIGNIFICAT

entre vius

EQUIVALÈNCIES

CA: 'entre vius'

ES: 'entre vivos'

Ús

Expressió pròpia del dret civil que s'aplica sobretot a transmissions i donacions. S'oposa semànticament a [mortis causa](#).

Es pot substituir per *entre vius*.

La cooperativa gaudeix del dret de tanteig per a poder oferir habitatges als socis expectants, per rigorós ordre d'antiguitat de la data d'ingrés en el cas de transmissió **entre vius** d'habitatges.

ipso facto

SIGNIFICAT

'fet això'

EQUIVALÈNCIES

CA: *immediatament*

ES: *inmediatamente*

Ús

Expressió d'ús general. S'empra per a indicar urgència.

Es pot substituir per *immediatament*.

Aquesta auditoria específica va provocar, **immediatament**, el seu cessament.

ipso iure

SIGNIFICAT

'pel dret mateix'

EQUIVALÈNCIES

CA: *pel ministeri de la llei, de ple dret, d'ofici*

ES: *por el ministerio de la ley, de pleno derecho, de oficio*

Ús

Locució emprada per a descriure els efectes que es produeixen sense requeriment o instància de part, simplement com a conseqüència de la norma jurídica.

La compensació *ipso iure* persegueix una simplificació de les relacions entre administracions en els temes financers amb la finalitat d'evitar la innecessària reiteració de procediments administratius.

ius tantum

SIGNIFICAT

'només de dret'

ÚS

Expressió que s'aplica per a indicar la presumpció d'un fet no provat.

Es tracta d'una presumpció *ius tantum* susceptible de prova en contra i correspon a l'Administració destruir-la.

ius cogens

SIGNIFICAT

'dret imperatiu'

EQUIVALÈNCIES

CA: *dret imperatiu*

ES: *derecho imperativo*

ÚS

Expressió pròpia del dret internacional. Fa referència a les normes de compliment obligat acceptades i reconegudes per la comunitat internacional que no admeten acord en contrari.

Tractant-se de normes de *ius cogens* i, per tant, de dret imperatiu de la Unió Europea, conforme a la interpretació efectuada pel seu Tribunal de Justícia; l'Administració, garant i responsable de les dades de caràcter personal dels seus conciutadans, ha de posar immediatament les mesures exigides per a protecció de la privadesa de les persones que han lliurat les seves dades.

ius in officium

SIGNIFICAT

'dret a l'exercici'

ÚS

Expressió que fa referència al dret dels representants de la sobirania popular a exercir lliurement llurs funcions. No són recomanables les variants *ius ad officium* i *ius in officio*.

Aquest darrer argument serveix també per als qui al·leguen que es vulnera el dret de participació política, el *ius in officium* dels diputats. La praxi parlamentària ha vist

com a moltes iniciatives legislatives alguns grups no hi participen sense que s'al·legui aquesta vulneració.

ius sanguinis

SIGNIFICAT

'dret de sang'

Ús

Fa al·lusió a l'estatut jurídic de què gaudeix una persona pel seu origen o filiació. S'utilitza especialment com a criteri per a l'adquisició de la nacionalitat. Es complementa semànticament amb *ius soli*.

A la majoria d'estats europeus predomina el concepte jurídic de ciutadania del *ius sanguinis*, per la qual els descendents de ciutadans tenen dret, ràpidament, a reincorporar-se a la ciutadania del país.

ius soli

SIGNIFICAT

'dret de sòl'

Ús

Fa al·lusió a les normes jurídiques aplicables a una persona pel lloc on es troba. S'utilitza especialment com a criteri per a l'adquisició de la nacionalitat. Es complementa semànticament amb *ius sanguinis*. No és correcta la forma *ius solis*.

Aquest dret s'ha d'anar complementant amb el *ius soli* per a facilitar la incorporació de la nova immigració extracomunitària.

lato sensu

SIGNIFICAT

'en sentit ampli'

Ús

Expressió d'àmbit general. També se'n pot dir *sensu lato*, però no són correctes *latu sensu* ni *lato senso*. S'oposa semànticament a *stricto sensu*, però és menys usual.

Es pot substituir per *en sentit ampli*.

La intervenció de l'Administració en matèria cultural **en sentit ampli** respon a tècniques de foment i policia.

loco citato

SIGNIFICAT

'al lloc citat'

Ús

S'empra en les citacions i remissions textuais per no repetir una referència a una obra ja esmentada.

Riera Llorca, «L'aparador de la llibreria», *loc. cit.*, p. 129.

L'abreviatura és *loc. cit.*

locus standi

SIGNIFICAT

'lloc per a comparèixer'

EQUIVALÈNCIES

CA: *dret d'audiència, legitimació*

ES: *derecho de audiencia, legitimación*

Ús

Fa referència al dret a emprendre una acció o a adreçar-se abans a un tribunal competent en la matèria.

El ***locus standi*** de l'individu comporta que aquest tingui legitimitat activa universal davant del Tribunal Europeu de Drets Humans.

manu militari

SIGNIFICAT

'amb mà militar'

EQUIVALÈNCIES

CA: *per la força*

ES: *por la fuerza*

Ús

Locució amb què s'expressa el recurs a la força pública per a l'execució d'una obligació o d'un mandat.

Perquè vostè s'imagina alguna altra professió en aquest país en què a algú el Govern li imposés un codi ètic sense que aquests hi estiguin d'acord? Els codis ètics es fan des de les professions, no des dels governs. I vostès ho volen fer des del Govern ***manu militari***, mai millor dit.

mea culpa

SIGNIFICAT

'per culpa meva'

Ús

Expressió d'àmbit general. Se sol utilitzar substantivada.

Aleshores, és clar, quan ve aquí a parlar d'aquest tema del deute intergeneracional, home, sí, però faci una mica el **mea culpa**, perquè els principals responsables són precisament vostès

modus operandi

SIGNIFICAT

'manera d'actuar'

ÚS

Expressió pròpia del dret penal i la criminologia. S'aplica als trets que caracteritzen l'actuació d'una persona o un grup, especialment en la comissió de delictes.

Davant les dades sobre pràctiques de privilegi fiscal practicades per Luxemburg sota el mandat de l'actual president de la Comissió Europea, J. C. Juncker, el Grup Verds/ALE no va voler ni passar-ho per alt ni conformar-se amb demanar una moció de censura estèril; el que va defensar va ser l'obertura d'una comissió d'investigació que, a més de depurar les possibles responsabilitats del mateix Juncker, posi sobre la taula el seu **modus operandi** a fi d'erradicar-lo d'ara endavant.

modus vivendi

SIGNIFICAT

'manera de viure'

EQUIVALÈNCIES

CA: *estil de vida*

ES: *estilo de vida*

ÚS

Expressió d'àmbit general. S'aplica sobretot als mitjans de subsistència d'una persona.

El síndic de greuges va creure que difícilment en casos com aquest els serveis socials podien satisfer aquestes necessitats bàsiques, ateses les característiques específiques del **modus vivendi** de les persones que els componen.

Es pot substituir per *estil* o *mitjans de vida* o una altra expressió equivalent.

more uxorio

SIGNIFICAT

'segons el costum conjugal'

ÚS

Expressió pròpia del dret de família. S'aplica a la situació de les parelles que conviuen sense estar legalment casades.

El que fa aquesta llei és equiparar les persones homosexuals que conviuen **more uxorio** als convivents heterosexuels.

mortis causa

SIGNIFICAT

'per causa de mort'

EQUIVALÈNCIES

CA: *per causa de mort*

ES: *por causa de muerte*

Ús

Expressió emprada sobretot en el dret de successions. S'aplica als actes jurídics que tenen efecte després de la mort d'una persona. S'oposa semànticament a *inter vivos*.

En les adquisicions ***mortis causa*** [**per causa de mort**] la base liquidable s'obté mitjançant l'aplicació sobre la base imposable de les reduccions següents

motu proprio

SIGNIFICAT

'amb moviment propi'

EQUIVALÈNCIES

CA: *per iniciativa pròpia, a iniciativa seva*

ES: *por propia iniciativa, a iniciativa propia*

Ús

La forma correcta de l'adjectiu és *proprio*, no pas *propio*. No és correcta la forma de *motu proprio*, amb preposició.

Fou la primera compareixença del conseller ***motu proprio*** [**per iniciativa pròpia / a iniciativa seva**] per a parlar de l'energia nuclear.

mutatis mutandis

SIGNIFICAT

'canviant el que calgui canviar'

Ús

Locució que significa 'amb els canvis accessoris que calgui però sense alterar l'essencial'. Es complementa semànticament amb *ceteris paribus*.

Atribuir a una zona agrícola la denominació de *parc fóra*, en certa manera, donar-li un caràcter de reserva o, ***mutatis mutandis***, de parc temàtic.

ne bis in idem

SIGNIFICAT

'no dues vegades la mateixa cosa'

Ús

Principi de dret processal que indica que no es pot jutjar més d'una vegada el mateix assumpte. Existeix la variant *non bis in idem*.

Aquesta llei evita, així, el conflicte entre normatives i el perill de no respectar el principi *ne bis in idem*.

nihil obstat

SIGNIFICAT

'res no s'hi oposa'

Ús

Expressió d'abast general. S'origina en la fórmula emprada per la censura eclesiàstica per a autoritzar l'edició d'una obra.

Per tant, els patrimonis que s'han traspassat fins ara s'han traspassat amb el *nihil obstat* de tothom, i els que es traspassaran en el futur pretenem que sigui així.

nihil scitur

SIGNIFICAT

'res no se sap'

non bis in idem

Vegeu *ne bis in idem*.

numerus clausus

SIGNIFICAT

'nombre tancat'

Ús

S'aplica a qualsevol contingent o relació no ampliable.

Aquesta llei ha enumerat, sense fer-ne *numerus clausus*, els instruments més usuals de la cooperació al desenvolupament.

nota bene

SIGNIFICAT

'vegeu, observeu bé'

Ús

Expressió d'àmbit general.

Però cal recordar que els canvis sempre són el resultat de les accions de petits grups, dels seus clams d'alerta, que poden ser minoritaris però són lúcids. Uns clams que tenen al seu favor la justícia i l'equitat. **Nota bene.** – Aquest article va ser escrit abans dels fets al Parlament de Catalunya.

L'abreviatura és *N. B.*

onus probandi

SIGNIFICAT

'càrrega de la prova'

Ús

Expressió usual tant del dret civil com del penal. Indica a quina de les parts correspon demostrar la veracitat o falsedat dels fets jutjats. Es pot substituir per *càrrega de la prova*.

L'escrit de sol·licitud considera que la projecció de la regulació d'aquesta inversió de ***l'onus probandi*** [***la càrrega de la prova***] sobre el procediment administratiu sancionador és una subversió del sistema general vigent.

ope legis

SIGNIFICAT

'per obra de la llei'

EQUIVALÈNCIES

CA: *pel dictat de la llei, per ministeri de la llei*

ES: *por el dictado de la ley, por ministerio de la ley*

Ús

Expressió d'àmbit general.

Es pot substituir per *pel dictat de la llei, per ministeri de la llei* o una altra expressió equivalent.

Si, havent transcorregut els terminis de pròrroga ***per ministeri de la llei***, les obres no han estat començades, la llicència caduca sense necessitat d'advertiment previ.

opere citato

SIGNIFICAT

'en l'obra citada'

Ús

S'empra en les citacions i remissions textuais per no repetir una referència a una obra ja esmentada.

VILA, Pep. «Les traduccions d'obres franceses i italianes en el teatre català al Rosselló». *Op. cit.*, p. 115-116.

L'abreviatura és *op. cit.*

pacta sunt servanda

SIGNIFICAT

'cal servir els pactes'

Ús

Expressió substantivada pròpia del dret d'obligacions i contractes. Indica que el que acorden les parts preval encara que canviïn les circumstàncies originàries.

El respecte al dit acord està relacionat amb un dels principis bàsics del dret internacional, el principi ***pacta sunt servanda***, i afecta un tema tan sensible com és el compliment de les obligacions internacionals de l'Estat.

peccata minuta

SIGNIFICAT

'petites faltes'

Ús

Expressió d'àmbit general amb què s'expressa que una cosa és negligible o no té gaire importància, especialment comparada amb una altra de més gravetat. No és correcta la forma *peccata minuta*.

...aquestes taxes de mediació són ***peccata minuta*** al costat de les taxes judicials que expulsen del dret a la justícia moltíssima gent que es troba en situació de vulnerabilitat.

per capita

SIGNIFICAT

'per cap' , 'individualment'

EQUIVALÈNCIES

CA: *per persona*

ES: *por persona, per cápita*

Ús

Expressió d'àmbit general. En català es pronuncia amb la e tancada i com a paraula esdrúixola, tot i que no se n'adapta la grafia com ho fa el castellà.

Les normes que despleguen el Pla pel dret a l'habitatge han de tenir com a objectiu atendre prioritàriament les necessitats de les persones amb una renda **per capita** inferior a la mitjana catalana.

per saecula saeculorum

Vegeu *in saecula saeculorum*.

per se

SIGNIFICAT

'per si mateix'

ÚS

Expressió d'àmbit general.

Es pot substituir per *per si mateix*.

Els serveis d'acollida no pretenen abastar totes les necessitats personals i socials dels destinataris, ni les de la primera etapa, les de l'acollida **per si mateixa**, ni les de les etapes posteriors.

periculum in mora

SIGNIFICAT

'perill en el retard'

ÚS

Expressió pròpia del dret processal que fa referència a la necessitat d'establir mesures cautelars en previsió que el procediment judicial es retardi.

Segons el capítol 20/1702, els diputats i els oïdors de comptes, en cas d'haver tingut notícia que qualssevol drets generals o particulars de Catalunya havien estat inobservats, tenien acció i obligació de sortir en la seva defensa. Se'ls cominava a fer-ho en un termini de tres dies, que s'escurçava si hi havia **periculum in mora**. En cas d'omissió, incorrien en les mateixes penes dels contrafactors.

persona non grata

SIGNIFICAT

'persona no grata'

EQUIVALÈNCIES

CA: 'persona no benvinguda'

ES: 'persona no bienvenida'

ÚS

Expressió del dret internacional que fa referència al representant diplomàtic que no rep l'acceptació de l'estat receptor.

El Parlament de Catalunya insta el Govern a fer les gestions necessàries davant el Govern de l'Estat per a declarar **persona non grata** l'ambaixador d'aquest país a l'Estat espanyol, juntament amb el personal diplomàtic i consular adscrit a matèries de seguretat, militars o altres que estigui fent activitats repressives de la comunitat del seu país resident a Espanya.

En l'àmbit general també s'utilitza com a fórmula de condemna particular, generalment sense efectes jurídics.

post facto

SIGNIFICAT

'després del fet'

Ús

Expressió d'àmbit general.

...reconèixer la flagrant inconstitucionalitat d'una norma que establia un règim estricte d'incompatibilitats, no solament després d'iniciat el procés electoral, sinó fins i tot diversos mesos després de la celebració de les eleccions, i que es pretenia aplicar **post facto** als diputats i senadors elegits.

post meridiem

SIGNIFICAT

'després del migdia'

EQUIVALÈNCIES

CA: *de la tarda, del vespre, de la nit*

ES: *de la tarde, de la noche*

Ús

Expressió que se sol emprar abreujada (*p. m.*) en l'expressió de les hores per a indicar que l'hora indicada és posterior a les dotze del migdia.

16:30 **p. m.**

post mortem

SIGNIFICAT

'després de la mort'

Ús

Concepte del dret civil.

Es mantenen, en conseqüència, els principis rectors en què va inspirar-se aquesta normativa i, per tant, el de la lliure investigació de la paternitat i la maternitat, amb tota classe de proves, reconegut històricament en el dret català des de l'edat mitjana; el del *favor filii*, sense discriminació tant si es tracta d'un fill o filla dins el matrimoni

com fora d'aquest; la inclusió, dins la filiació per naturalesa, de la que deriva de les tècniques modernes de la fecundació assistida, compresa la fecundació **post mortem**.

post scriptum

SIGNIFICAT

'després d'allò escrit'

EQUIVALÈNCIES

CA: *postdata*

ES: *posdata*

ÚS

Expressió d'àmbit general.

Post scriptum. Vaig escriure la carta precedent a darreries d'agost, amb la intenció de fer-la arribar a les vostres mans per a la Diada de l'Onze de Setembre.

L'abreviatura és *P. S.*

praeter legem

SIGNIFICAT

'no previst per la llei'

EQUIVALÈNCIES

CA: *en absència de llei, en defecte de llei, al marge de la llei*

ES: *en ausencia de ley, en defecto de ley, al margen de la ley*

ÚS

En dret consuetudinari, fa referència al fet jurídic que no és regulat per la llei, sinó que se sosté en el costum. El costum *praeter legem* s'aplica quan no hi ha cap llei exactament aplicable al cas, és a dir, esdevé la norma jurídica en virtut de la qual se soluciona el conflicte que no es troba regulat legalment.

Els reglaments **praeter legem** s'admeten només en àmbits molt específics.

prima facie

SIGNIFICAT

'a la primera aparença'

EQUIVALÈNCIES

CA: *a primera vista*

ES: *a primera vista*

Ús

Expressió d'àmbit general.

Prima facie es constata que la normativa pròpia presenta, de forma sobrevinguda i com a conseqüència de la desjudicialització de bona part dels expedients de jurisdicció voluntària, certes discordances respecte de la llei estatal, essencialment pel que fa a l'autoritat competent per fer-ne el nomenament.

primus inter pares

SIGNIFICAT

'el primer entre iguals'

Ús

S'empra per a indicar que algú té la primacia però no té més autoritat que una altra persona.

La presidenta va fer de *primus inter pares* i va presidir la conferència de presidents.

pro forma

SIGNIFICAT

'd'acord amb la forma'

EQUIVALÈNCIES

CA: *proforma, formalment*

ES: *proforma, formalmente*

Ús

Expressió de dret mercantil. Factura o rebut amb què el venedor notifica per endavant al comprador el cost d'una comanda, però que no n'exigeix el pagament.

Varen fer arribar la factura *pro forma* al seu departament per tal que vostès poguessin donar-hi el vistiplau i ells poguessin cobrar les subvencions.

pro formula

SIGNIFICAT

'per la forma'

EQUIVALÈNCIES

CA: *per pur formalisme*

ES: *para cubrir el expediente*

Ús

Expressió d'àmbit general.

Els processos incoats es feien *pro formula*, sense cap gana d'arribar al fons de la qüestió.

pro memoria

SIGNIFICAT

'per a memòria'

EQUIVALÈNCIES

CA: *memoràndum, perquè consti, per a deixar-ne constància*

ES: *memorándum, para que conste, para dejar constancia*

ÚS

Quan es refereix a un document formal, és preferible dir-ne memoràndum. En altres casos, es recomana l'adaptació gràfica.

Proposta d'audiència en comissió de Pere Fortuny i Velázquez, president de l'Associació **pro Memòria** als Immolats per la Llibertat a Catalunya.

L'abreviatura és *p. m.*

pro rata

SIGNIFICAT

'per la part'

EQUIVALÈNCIES

CA: *quota, proporció*

ES: *cuota, proporción*

ÚS

Expressió usual en l'àmbit de l'economia i la comptabilitat.

Els ingressos nets s'assignaran **pro rata** a les parts subvencionables i no subvencionables de les despeses d'inversió.

quid pro quo

SIGNIFICAT

'una cosa per una altra'

ÚS

Expressió pròpia del dret d'obligacions i contractes i, en general, de tota mena de negociacions que serveix per dir que alguna cosa se substitueix o es dona a canvi d'una altra d'equivalent. En el context del dret d'obligacions i contractes, és un concepte general dels contractes més referit a la intenció o la motivació d'algú per fer alguna cosa que a les contraprestacions objectives.

Es compromet al diàleg i mostra bona predisposició a acordar el màxim de continguts, i espera, en aquest sentit, el **quid pro quo**.

rebus sic stantibus

SIGNIFICAT

'mentre la situació es mantingui així'

Ús

Expressió pròpia del dret d'obligacions i contractes. Significa que l'acord és vigent mentre no es modifiquin les circumstàncies originàries.

La doctrina del ***rebus sic stantibus*** empara que, davant qualsevol canvi de circumstàncies que provoqui un canvi fonamental d'un tractat internacional, una de les parts pot remoure els obstacles fins a arribar a la invalidació de les clàusules convingudes que han resultat transmutades.

reductio ad absurdum

SIGNIFICAT

'reducció a l'absurd'

EQUIVALÈNCIES

CA: *reducció a l'absurd*

ES: *reducción al absurdo*

Ús

Mètode emprat en lògica per a provar la falsedat d'una premissa evidenciant que la conclusió a la qual s'arriba és absurda.

No hem entès des del principi la polèmica generada per Ciutadans, aquesta ***reductio ad absurdum*** que consisteix a demanar que també volen ser representants d'aquesta iniciativa al Congrés.

reformatio in melius

SIGNIFICAT

'modificació per a millorar'

Ús

Reforma favorable a un litigant que és resultat de la interposició d'un recurs contra una decisió judicial anterior que el perjudicava.

S'oposa a *reformatio in peius*.

reformatio in peius

SIGNIFICAT

'modificació per a empitjorar'

Ús

Expressió pròpia del dret administratiu i processal. S'aplica quan la resolució d'un recurs és més perjudicial per als interessos del recurrent que la resolució contra la qual es recorre.

Ha dit que era improcedent, però no ho ha sentenciat per no haver d'aplicar el principi de la **reformatio in peius**.

S'oposa a *reformatio in melius*.

res publica

SIGNIFICAT

'cosa pública'

Ús

Expressió procedent del dret romà. Pròpiament, fa referència als béns que són comuns.

segurament la no-intervenció política, o sigui, democràtica, en la **res publica**, ha propiciat que les caixes juguessin a ser bancs.

En deriva la forma de govern *república* (escrita en una sola paraula i amb accent).

salvo meliori [iudicio]

SIGNIFICAT

'llevat de millor [judici]'

EQUIVALÈNCIES

CA: *si no hi ha res millor*

ES: *salvo mejor opción*

Ús

Locució d'ús general.

Però, **salvo meliori**, sempre som estats de parer que més honrat és qui ha temps que és cristià que qui vol esser lo que dèiem cristianíssim.

sensu contrario

Vegeu *a sensu contrario*.

sensu lato

Vegeu *lato sensu*.

sensu stricto

Vegeu *stricto sensu*.

sic

SIGNIFICAT

'així'

EQUIVALÈNCIES

CA: *literalment*

ES: *literalmente*

Ús

Es fa servir entre parèntesis, al costat d'un mot que pot semblar equivocat o mal transcrit, per indicar aquest fet, a fi que el lector no atribueixi la falta al transcriptor o perquè pari una especial atenció en la interpretació del mot.

La fiscal va qualificar la **provra (sic)** d'inconsistent.

I això és rellevant, ja que en el seu escrit l'advocat de l'Estat [...] conclou que la proposta de candidat per part del president del Parlament ho fou tot i saber per endavant que era impossible obtenir-ne la investidura, «abocant la Comunitat Autònoma a una situació de bloqueig governamental» i cometent-se un «flagrant incompliment inconstitucional», d'on extreu la conclusió que la presidència de la cambra es va excedir en les seves funcions instrumentals i es va atribuir unes facultats decisòries que no li corresponien, amb un «clar afany partidista d'índole independentista» (**sic**), qualificatiu aquest últim, per cert, que pretén suggerir un caire ideològic a la decisió institucional adoptada.

sine die

SIGNIFICAT

'sense dia'

EQUIVALÈNCIES

CA: *sense data*

ES: *sin fecha*

Ús

S'aplica sobretot quan en l'ajornament o la suspensió d'un acte no s'especifica cap data per a iniciar-lo o reprendre'l.

Entenem que és difícil conciliar aquests dos objectius, el de protegir els infants i el de respectar els drets dels adults responsables. Aquests drets estan en relació amb la no invalidació **sine die** dels adults.

sine qua non

SIGNIFICAT

'sense la qual no'

EQUIVALÈNCIES

CA: *indispensable, inexcusable*

ES: *indispensable, inexcusable*

ÚS

Locució adjectivada que s'aplica exclusivament al substantiu *condició* per a referir-se a la condició necessària per a produir un efecte determinat. També es pot dir *conditio sine qua non*. La forma *sine quan non* no és correcta.

És un error pronunciar-la amb aglutinació («sinequànon»).

En virtut de la reforma que la Llei orgànica 8/2000 introdueix en la Llei orgànica 4/2000, l'autorització administrativa de residència als estrangers que viuen en territori de l'Estat espanyol es converteix en una condició ***sine qua non*** per a exercir els drets que reconeixen els dits preceptes.

solve et repete

SIGNIFICAT

'paga i reclama'

ÚS

Frase substantivada. S'aplica en dret administratiu i processal per a indicar la necessitat de satisfer la sanció abans de presentar un recurs.

Encara que no és possible de tornar a implantar el principi ***solve et repete***, d'acord amb el qual s'exigia el pagament previ per a poder recórrer contra els actes d'imposició de multes, s'estima convenient d'afrontar la pràctica seguida habitualment pel sancionat d'acudir a la interposició del recurs jurisdiccional només amb l'ànim d'aconseguir l'ajornament del pagament de la multa.

statu quo

SIGNIFICAT

'en l'estat actual'

ÚS

Fa referència a l'estat actual de les coses o a la situació en què es troben.

També es pot dir *in statu quo* i *status quo*. No és correcta la forma **in status quo*. S'ha d'apostrofar l'article davant la *s* líquida (Vegeu el [Llibre d'estil](#)).

Es pot emprar en la part expositiva.

El model de finançament no compleix el principi d'ordinalitat. Manté l'***statu quo*** en la relació entre comunitats.

stricto sensu

SIGNIFICAT

'en sentit estricte'

Ús

Expressió d'àmbit general. També es pot dir *sensu stricto*. Les formes *stricto senso* i *strictu sensu* no són correctes.

S'oposa semànticament a [lato sensu](#).

Es pot substituir per *en sentit estricte*.

A més de les competències d'acollida **en sentit estricte**, aquesta llei n'inclou d'altres. Concretament, les que deriven del reconeixement de tasques que l'Administració de la Generalitat fa anys que va posant en marxa.

sub conditione

SIGNIFICAT

'sota condició'

Ús

Expressió d'àmbit general procedent del dret canònic. Sovint també apareix amb la forma incorrecta **sub condicione*.

Es pot substituir per *sota condició* o *d'una manera condicionada*.

El Govern acceptava determinats principis **sota condició**.

sub iudice

SIGNIFICAT

'sota el jutge'

EQUIVALÈNCIES

CA: *pendent de resolució judicial*

ES: *pendiente de resolución judicial*

Ús

S'aplica als afers que són objecte d'un procés judicial mentre no s'ha dictat cap resolució.

El fet que bona part de les queixes se centri en l'àmbit de les relacions privades o que els casos tinguin una sentència judicial ferma o estiguin **sub iudice** impedeix una actuació més activa d'aquesta institució.

sui generis

SIGNIFICAT

'del seu gènere'

EQUIVALÈNCIES

CA: *de la seva mena, d'una mena especial, peculiar, únic*

ES: *de un modo especial, peculiar, único en su género*

Ús

Expressió d'àmbit general.

No existeix a Catalunya cap denominació d'origen que abasti totalment o en part el territori d'altres comunitats, llevat de la denominació «cava», que suscita un problema ***sui generis***, perquè és compartida per cent cinquanta-nou municipis de diverses comunitats.

totum revolutum

SIGNIFICAT

'tot remenat'

Ús

Expressió d'àmbit general emprada per a fer referència a un conjunt de coses desordenades.

...és obvi que mereixien en aquesta ocasió un cas apartat els casos de corrupció vinculats a la sanitat. I aquí nosaltres no farem un ***totum revolutum*** i direm «tot és corrupte a la sanitat»; estariem equivocats.

ultima ratio

SIGNIFICAT

'última raó'

Ús

Expressió usual en els àmbits del dret i de la política per a indicar que una situació és definitiva o que una mesura es pren com a últim recurs.

L'obtenció, en aquest sentit, de l'ideal de «Salut per a tothom» és l'***ultima ratio*** que ha de condicionar les actuacions dels estats en l'àrea de la sanitat.

urbi et orbi

SIGNIFICAT

'per a la ciutat i el món'

Ús

Expressió d'àmbit general que s'originà en les benediccions papals adreçades a la ciutat (Roma) i a tot el món. Fa referència a les coses que tenen un caràcter universal. No és correcta la forma *urbi et orbe*.

Si podem vincular la formació amb qualificacions professionals, diguem-ne, certificades i que tinguin una validesa ***urbi et orbi***, jo crec que això pot ser important.

ut infra

SIGNIFICAT

'com a baix'

Ús

Expressió utilitzada per a remetre a un passatge posterior no especificat del mateix text. S'oposa a *ut supra*, però no és tan usual.

En el mateix sentit de clàusula testamentària vegeu ***ut infra*** 8.6.

ut supra

SIGNIFICAT

'com a dalt'

Ús

Expressió utilitzada per a remetre a un passatge anterior no especificat del mateix text. S'oposa a *ut infra*.

el model espanyol de control de la immigració irregular té com a objectiu primordial la repatriació forçada, en contradicció amb l'opció pel retorn voluntari que es desprèn dels instruments europeus esmentats ***ut supra***.

vacatio legis

SIGNIFICAT

'sense vigència de la llei'

Ús

S'aplica al període que transcorre entre la publicació de la norma i l'entrada en vigor. No és equivalent a *but legal*.

Les disposicions finals segona i tercera determinen, respectivament, la ***vacatio legis*** i el desplegament reglamentari d'aquesta llei.

verba volant, scripta manent

SIGNIFICAT

'les paraules volen, els escrits romanen'

EQUIVALÈNCIES

CA: *les paraules se les emporta el vent*

ES: *las palabras se las lleva el viento; lo escrito, escrito está*

Ús

Expressió d'àmbit general.

És important registrar els temes tractats i els acords formalitzats perquè tot tingui una validesa formal i no es quedin en simples paraules, perquè ***verba volant, scripta manent***.

verbi gratia

SIGNIFICAT

'per gràcia de la paraula'

EQUIVALÈNCIES

CA: *per exemple*

ES: *por ejemplo*

Ús

Expressió d'àmbit general.

Quan aquests mots són adjectius defineixen les qualitats inherents d'aquell de qui parlem; ***verbi gratia***, «aquell noi és *millor* que aquest altre».

L'abreviatura és *v. gr.*

vox populi

SIGNIFICAT

'la veu del poble'

Ús

Expressió d'àmbit general. S'aplica a afers de coneixement comú o per a referir-se a l'opinió pública.

Es pot substituir per *de coneixement comú*, *opinió pública* o una altra expressió adequada al context.

En aquest i altres preceptes la intervenció parlamentària estatal va esguerrar –i no només escapar, com és **de coneixement comú**– el text del 30 de setembre de 2005, aprovat pel Parlament de Catalunya.